2025/1014

26.5.2025.

KOMISIJAS LĒMUMS (ES) 2025/1014

(2025. gada 16. maijs),

ar ko Spānijas Karalistei attiecībā uz Baleāru salām piešķir atkāpi no dažiem Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas (ES) 2019/943 un Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas (ES) 2019/944 noteikumiem

(izziņots ar dokumenta numuru C(2025) 3174)

(Autentisks ir tikai teksts spāņu valodā)

(Dokuments attiecas uz EEZ)

EIROPAS KOMISIJA,

ņemot vērā Līgumu par Eiropas Savienības darbību,

ņemot vērā Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) 2019/943 (2019. gada 5. jūnijs) par elektroenerģijas iekšējo tirgu ([1]) un jo īpaši tās 64. pantu,

ņemot vērā Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu (ES) 2019/944 (2019. gada 5. jūnijs) par kopīgiem noteikumiem attiecībā uz elektroenerģijas iekšējo tirgu un ar ko groza Direktīvu 2012/27/ES ([2]), un jo īpaši tās 66. pantu,

tā kā:

1. PROCEDŪRA UN LĒMUMA DARBĪBAS JOMA

(1) Spānijas Karaliste ("Spānija") 2020. gada 23. novembrī iesniedza Komisijai lūgumu piešķirt atkāpi ("lūgums") attiecībā uz Kanāriju salu, Baleāru salu, Seūtas un Meliljas teritorijām, kas nav pussalas teritorijas (kopā "*NPT*"), saskaņā ar Regulas (ES) 2019/943 64. pantu un Direktīvas (ES) 2019/944 66. pantu.

(2) Lūgumā sākotnēji tika lūgts piešķirt atkāpes no Direktīvas (ES) 2019/944 8. un 54. panta un no Regulas (ES) 2019/943 3. un 6. panta, 7. panta 1. punkta, 8. panta 1. un 4. punkta, 9., 10. un 11. panta, 14.–17. panta, 19.–27. panta un 35.–47. panta. Minētajā lūgumā nebija norādīts lūgtās atkāpes ilgums.

(3) Komisija 2021. gada 18. martā publicēja lūgumu savā tīmekļa vietnē un aicināja dalībvalstis un ieinteresētās personas sniegt komentārus līdz 2021. gada 30. aprīlim.

(4) Komisija 2021. gada 17. augustā un 2021. gada 16. decembrī lūdza Spānijai papildu informāciju par lūgumu piešķirt atkāpi. Spānija sniedza atbildes 2021. gada 4. oktobrī un 2022. gada 17. janvārī. Pēdējā no atbildēm Spānija mainīja sava lūguma darbības jomu šādi:

— lūgums piešķirt atkāpi no Direktīvas (ES) 2019/944 8. panta tika atsaukts attiecībā uz visām *NPT*,

— lūgums piešķirt atkāpi no Direktīvas (ES) 2019/944 54. panta tika atsaukts attiecībā uz Baleāru salām un Seūtu,

— Spānija iekļāva jaunu lūgumu piešķirt atkāpi no Direktīvas (ES) 2019/944 40. panta 4.–7. punkta attiecībā uz visām *NPT*,

— lūgums piešķirt atkāpi no Regulas (ES) 2019/943 3. panta pirmās daļas d), f), g), h), i), l), m) un q) punkta tika atsaukts attiecībā uz visām *NPT*,

— Spānija arī attiecībā uz visām *NPT* atsauca lūgumu piešķirt atkāpi no Regulas (ES) 2019/943 16. panta 1. un 2. punkta, 20. panta 1. un 2. punkta, 21. panta 1.–6. punkta, 22. panta 1. punkta, izņemot f) un h) apakšpunktu, 22. panta 4. punkta un Regulas (ES) 2019/943 35.–47. panta,

([1]) OV L 158, 14.6.2019., 54. lpp., ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2019/943/oj.
([2]) OV L 158, 14.6.2019., 125. lpp., ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2019/944/oj.

— Spānija lūgtajai atkāpei attiecībā uz Baleāru salām un Seūtu noteica ierobežotu ilgumu – līdz brīdim, kad šīs teritorijas būs pilnībā integrētas kontinentālajā daļā (nav sagaidāms pirms 2030. gada).

(5) Šim lēmumam būtu jāattiecas tikai uz Baleāru salām, jo Komisijas lēmums par Spānijas iesniegto lūgumu piešķirt atkāpi attiecībā uz Kanāriju salu *NPT* tika pieņemts 2023. gada 8. decembrī ([3]), un Spānijas iesniegtie lūgumi piešķirt atkāpi attiecībā uz Seūtas aun Meliljas *NPT* tiks izskatīti atsevišķos lēmumos.

2. **BALEĀRU SALAS**

Elektroenerģijas sistēma un elektroenerģijas tirgus Baleāru salās

(6) Baleāru salas kopā veido vienotu savstarpēji savienotu sistēmu (Maljorka, Menorka, Ibiza un Formentera). Saskaņā ar Spānijas sniegto informāciju Baleāru salu patēriņš 1996. gadā bija mazāks par 3 000 GWh (2 856 GWh, mērot ar klientu mērierīcēm) ([4]). 2023. gadā Baleāru salu gada patēriņš bija 6 047 GWh, un no tā 8,7 % (proti, 526 GWh) tika ražoti, izmantojot atjaunīgos energoresursus ([5]).

(7) Baleāru salas līdz 2012. gadam bija izolētas no Spānijas kontinentālās elektroenerģijas sistēmas. Vēsturiski Baleāru salas veidoja divas elektroenerģijas sistēmas ("Maljorka-Menorka" un "Ibiza-Formentera") ar jaudu attiecīgi 1,9 GW un 0,3 GW. 2012. gada beigās Maljorkas-Menorkas elektroenerģijas sistēma ar kabeli tika savienota ar Spānijas kontinentālo sistēmu, izmantojot 400 MW starpsavienojumu, savukārt Ibizas-Formenteras elektroenerģijas sistēma palika izolēta. Kopš 2018. gada decembra, kad sāka ekspluatēt kabeli, kas savieno Maljorku ar Ibizu, kabelis tagad jau integrēto Maljorkas-Menorkas-Ibizas-Formenteras elektroenerģijas sistēmu savieno ar kontinentālo sistēmu ([6]). 2023. gadā kabelis nodrošināja aptuveni 24 % no Baleāru salu elektroenerģijas pieprasījuma ([7]).

(8) Pamatojoties uz ministrijas 2019. gada 25. februāra rīkojumu TEC/212/2019, 2021.–2026. gada elektroenerģijas pārvades tīkla plānā ir paredzēts uzstādīt otru kabeli, kas savienotu Baleāru salu elektroenerģijas sistēmu ar Spānijas kontinentālo daļu. Sagaidāms, ka kabeli sāks ekspluatēt līdz 2030. gadam (saskaņā ar Spānijas optimistiskāko prognozi – līdz 2029. gadam), un tas nodrošinās 65 % no Baleāru salu elektroapgādes ([8]).

(9) Saskaņā ar Spānijas sniegto informāciju 2021. gada jūnijā Baleāru salu uzstādītā ražošanas jauda bija 1 999,4 MW, un no šā apjoma 91 % (1 819 MW) veidoja termoelektrostacijās saražotā enerģija (galvenokārt kombinētā cikla gāzes turbīnās pēc divu ogļu elektrostaciju slēgšanas), un atlikušos 9 % (180,4 MW) nodrošināja atjaunīgās enerģijas ražošana. Šai sakarā Spānija skaidro, ka zemāks atjaunīgo energoresursu īpatsvars *NPT* salīdzinājumā ar Spānijas kontinentālo daļu galvenokārt ir saistīts ar ģeogrāfiski ierobežoto teritoriju, kas pieejama jaunām ražošanas jaudām, lielāku vajadzību pēc dispečējamas ražošanas un enerģijas uzkrātuvju ierobežoto pieejamību.

(10) Spānija norāda, ka Baleāru salām ir raksturīgs mazs tirgus apjoms, kas neļauj tām gūt labumu no apjomradītiem ietaupījumiem kontinentālās daļas elektroenerģijas sistēmā. Spānija arī apgalvo, ka Baleāru salu sistēmā ir augstākas kurināmā izmaksas. To vēsturiskā izolācija arī rada lielāku nepieciešamību pēc uzstādītās rezerves jaudas.

([3]) Komisijas Lēmums (ES) 2024/560 (2023. gada 8. decembris), ar ko Spānijas Karalistei attiecībā uz Kanāriju salām ļauj atkāpties no dažiem Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas (ES) 2019/943 un Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas (ES) 2019/944 noteikumiem (OV L, 2024/560, 15.2.2024., ELI: http://data.europa.eu/eli/dec/2024/560/oj).

([4]) Sk. A1.1. attēlu *Red Eléctrica's* 1997 *Informe del Sistema Eléctrico español* I pielikumā: PORTADA.eps (Convertido)-1 (ree.es).

([5]) *Evolución demanda | Informes del sistema*.

([6]) Ministrijas 5. novembra rīkojums TEC/1172/2018, ar ko no jauna nosaka Baleāru salu teritorijas, kas nav pussalas teritorija, izolētās elektroenerģijas sistēmas: *Orden TEC/1172/2018, de 5 de noviembre, por la que se redefinen los sistemas eléctricos aislados del territorio no peninsular de las Illes Balears y se modifica la metodología de cálculo del precio de adquisición de la demanda y del precio de venta de la energía en el despacho de producción de los territorios no peninsulares*. (boe.es).

([7]) *Evolución demanda | Informes del sistema*.

([8]) Sk. Spānijas galīgo atjaunināto nacionālo enerģētikas un klimata plānu 2021.–2030. gadam, 211d83b7-b6d9-4bb8-b084-4a3bfb4cad3e_en.

(11) Spānija arī norāda, ka Baleāru salās gandrīz visa elektroenerģijas ražošana termoelektrostacijās tieši vai netieši pieder *Endesa S.A.* Tāpēc, pat ja atjaunīgo energoresursu arvien plašāka izmantošana veicina konkurējošu uzņēmumu ienākšanu Baleāru salās, *Endesa S.A.* joprojām ražos lielāko daļu elektroenerģijas šajā teritorijā, kas nav pussalas teritorija.

(12) Saskaņā ar Spānijas sniegto informāciju šo tirgus īpatnību dēļ elektroenerģijas ražošanas izmaksas ir lielākas nekā kontinentālajā daļā un jauniem uzņēmumiem nav vēlmes ienākt tirgū. Tāpēc Baleāru salās nav izveidojusies efektīva konkurence.

(13) Ņemot vērā problēmas, kas saistītas ar efektīvas konkurences trūkumu un augstām izmaksām, un, neraugoties uz valsts pasākumiem, kuri pieņemti, lai veicinātu konkurenci un ieviestu ekonomiskus stimulus nolūkā sekmēt iekārtu darbības efektivitāti un samazināt ražošanas izmaksas, Spānija apgalvo, ka nav bijis iespējams izveidot tādu pašu tirgus mehānismu kā kontinentālajā daļā.

(14) Spānija sīkāk paskaidro, ka elektroenerģija, kas saražota visās *NPT*, tai skaitā Baleāru salās, ir izslēgta no kontinentālās daļas tirgus tirdzniecības sistēmas. *NPT* elektroenerģijas sistēmas dispečēšanai ([9]) izmanto ekonomiskās prioritātes mehānismu:

— sistēmas operators sarindo elektroenerģijas ražošanas stacijas ekonomiskās prioritātes secībā, pamatojoties uz mainīgajām izmaksām, līdz tiek segts pieprasījums, ņemot vērā tehniskos ierobežojumus un rezerves, kas nepieciešamas, lai garantētu elektroenerģijas piegādi,

— dispečēšana ietver iknedēļas, ikdienas, tekošās dienas prognozes, kā arī novirzes reāllaikā. Baleāru sistēmā dispečēšanā ņem vērā arī maksimālo elektroenerģijas apmaiņu, kas pieejama, izmantojot starpsavienojumu ar kontinentālo daļu,

— pieprasījuma puse (tiešie patērētāji un piegādātāji) informē sistēmas operatoru par stundas pieprasījumu katras *NPT* elektroenerģijas sistēmā,

— pēc katras dienas dispečēšanas pieprasījuma puse pērk enerģiju par cenu, kas ir līdzvērtīga cenai, kāda ir kontinentālajā tirdzniecības sistēmā.

(15) Spānija norāda, ka šajā mehānismā ir ņemtas vērā augstās elektroenerģijas ražošanas izmaksas un *NPT* īpatnības, un tā mērķis ir nodrošināt, ka *NPT* patērētāji un piegādātāji šajās teritorijās nav pakļauti augstākām elektroenerģijas ražošanas izmaksām nekā Spānijas kontinentālajā daļā, balstoties uz starpreģionu solidaritātes principiem.

(16) Spānija sīkāk skaidro, ka *NPT* elektroenerģijas ražošanā izmanto regulētu atlīdzības sistēmu, nevis tirgus atlīdzības sistēmu, un to piemēro apstākļos, kad vairumtirdzniecības tirgus nevar darboties un kad ģeogrāfisku un teritoriālu iemeslu dēļ izmaksas ir augstākas nekā elektroenerģijas ražošanas izmaksas Spānijas kontinentālajā daļā

(17) Spānija norāda, ka mehānisms nodrošina, ka elektroenerģijas sistēma un valsts budžets sedz papildu izmaksas, kuras radušās no starpības starp augstākām ražošanas izmaksām *NPT* un elektroenerģijas cenu, kas līdzvērtīga kontinentālās daļas elektroenerģijas cenai, lai visi patērētāji maksātu vienādu maksu par elektroenerģiju neatkarīgi no sistēmas, kurā viņi to patērē.

(18) Spānija apgalvo, ka *NPT* elektroenerģijas pārvades un sadales darbību regulējums ir līdzīgs Spānijas kontinentālās daļas regulējumam.

(19) Attiecībā uz mazumtirdzniecības tirgu Spānija paskaidro, ka *NPT* galalietotājiem ir tiesības izvēlēties piegādātāju ar tādiem pašiem noteikumiem kā galalietotājiem Spānijas kontinentālajā daļā. Tāpat neaizsargāto lietotāju jēdziens ir definēts visai Spānijai, un kopumā piegāde visā valstī tiek organizēta vienādi. Šai sakarā Spānija norāda, ka starp kontinentālās daļas un ārpus kontinentālās daļas mazumtirdzniecības tirgiem nav nekādu atšķirību.

([9]) Regulējums ir ietverts Karaļa 2015. gada 31. jūlija dekrētā Nr. 738/2015 (*Real Decreto 738/2015, de 31 de julio, por el que se regula la actividad de producción de energía eléctrica y el procedimiento de despacho en los sistemas eléctricos de los territorios no peninsulares*) ("Karaļa dekrēts Nr. 738/2015").

Pārskats par NPT tiesisko regulējumu

(20) Spānija paskaidro, ka Likumā Nr. 24/2013 ir noteikts, ka uz elektroenerģijas piegādi *NPT* attiecas īpašs regulējums. Tajā ir arī noteikts, ka par šo darbību var saņemt papildu atlīdzību, lai segtu starpību starp elektroenerģijas ražošanas izmaksām *NPT* un ieņēmumiem no elektroenerģijas pārdošanas šajās teritorijās. Likumā Nr. 24/2013 ir paredzēti nosacījumi, kas jāizpilda, lai izolēta sistēma vairs netiktu uzskatīta par tādu, proti, *NPT* savienojuma ar kontinentālo daļu jauda ļauj tām ienākt kontinentālās daļas ražošanas tirgū un pastāv tirgus mehānismi to elektroenerģijas integrēšanai.

(21) Spānija norāda, ka Likumā Nr. 17/2013 ir izklāstīti vispārīgi noteikumi par piegādes garantēšanu un konkurences palielināšanu elektroenerģijas sistēmās *NPT* ([10]).

(22) Spānija norāda, ka Karaļa dekrēts Nr. 738/2015 sīki reglamentē elektroenerģijas ražošanas darbību un dispečēšanas procedūru elektroenerģijas sistēmām *NPT*, kā arī šīs darbības atlīdzības shēmu. Atlīdzības shēmas pamatā ir divi atlīdzības komponenti: viens par veiktajām investīcijām un citām nemainīgām izmaksām un viens par mainīgajām izmaksām, kas radušās darbības laikā. Šīs atlīdzības mērķis ir segt ar elektroenerģijas ražošanu *NPT* saistītās papildu izmaksas. Karaļa dekrētā Nr. 738/2015 papildu izmaksas ir definētas kā starpība starp visām ražošanas izmaksām un cenu, kas samaksāta sistēmas operatora vadītajā elektroenerģijas dispečēšanā.

(23) Turklāt ar Karaļa dekrētu Nr. 738/2015 ir ieviesta konkursa procedūra jaunas jaudas atlasei un jaudas pārjaunošanai.

(24) Šai sakarā Komisija norāda, ka Karaļa dekrētā Nr. 738/2015 noteiktais atlīdzības mehānisms ir saņēmis valsts atbalsta apstiprinājumu no Komisijas tās lēmumā SA.42270 "Spānijas elektroenerģijas ražošana Spānijas teritorijās, kas nav pussalas teritorijas" ([11]).

3. **ATTIECĪBĀ UZ BALEĀRU SALĀM LŪGTĀS ATKĀPES**

(25) Attiecībā uz Baleāru salām iesniegtā lūguma piešķirt atkāpi pamatā ir fakts, ka tās ir atzītas par mazu izolētu sistēmu saskaņā ar Direktīvas (ES) 2019/944 2. panta 43. punktu.

3.1. **Atkāpe saskaņā ar Direktīvas (ES) 2019/944 66. pantu**

(26) Spānija lūdz piešķirt atkāpi no Direktīvas (ES) 2019/944 40. panta 4.–7. punkta attiecībā uz palīgpakalpojumu iepirkumu, ko veic pārvades sistēmas operators ("PSO").

3.2. **Atkāpe saskaņā ar Regulas (ES) 2019/943 64. pantu**

(27) Spānija lūdz attiecībā uz Baleāru salām piešķirt atkāpi no šādiem Regulas (ES) 2019/943 noteikumiem:

— tirgus principi, kas minēti 3. panta 1. punkta a), b), c), e), j), k), n), o) un p) apakšpunktā,

— elektroenerģijas tirdzniecības noteikumi saskaņā ar 6. pantu, 7. panta 1. punktu, 8. panta 1. un 4. punktu, 9., 10., 11., 14., 15., 16. un 17. pantu,

— 19. pantā ietvertie noteikumi par pārslodzes ieņēmumiem,

— 14. pants, 15. pants, 16. panta 3.–13. punkts, 17. un 19. pants, 20. panta 3.–8. punkts, 21. panta 7. un 8. punkts, 22. panta 1. punkta f) un h) apakšpunkts, 22. panta 2., 3. un 5. punkts un 25. panta 2.–4. punkts attiecībā uz jebkādiem jauniem atbalsta jaudas mehānismiem, kas varētu tikt izveidoti nākotnē,

— 14.–17. pants, 19.–27. pants, 35.–47. pants attiecībā uz esošajiem mehānismu, kas noteikti Karaļa dekrētā Nr. 738/2015.

([10]) *Ley 17/2013, de 29 de octubre, para la garantía del suministro e incremento de la competencia en los sistemas eléctricos insulares y extrapeninsulares.*

([11]) 2020. gada 28. maija lēmums SA.42270 (2016/NN) – *Spain Electricity production in Spanish non-peninsular territories*, C(2020) 3401 final.

3.3. **Lūgto atkāpju ilgums**

(28) Spānija uzskata, ka *NPT* efektīva integrācija Ibērijas elektroenerģijas tirgū ir atkarīga no starpsavienojuma ar Spānijas kontinentālo daļu esības.

(29) Attiecībā uz Baleāru salām Spānija paskaidro, ka atkāpes būtu jāpiemēro līdz šīs teritorijas efektīvai integrācijai kontinentālās daļas elektroenerģijas tirgū. Saskaņā ar Spānijas sniegto informāciju efektīva integrācija ietver ne tikai jauno starpsavienojumu pasūtīšanu, bet arī testēšanas laiku un nepieciešamās regulatīvās izmaiņas. Pamatojoties uz to, Spānija lūdz piešķirt atkāpi vismaz līdz 2030. gadam.

4. **APSPRIEŠANAS LAIKĀ SAŅEMTIE KOMENTĀRI**

(30) Kā aprakstīts 3. apsvērumā, Komisija 2021. gada martā un aprīlī rīkoja sabiedrisko apspriešanu.

(31) Visas sabiedriskās apspriešanas laikā iesniegtie komentāri attiecās uz Spānijas lūgto atkāpi no Direktīvas (ES) 2019/944 54. panta attiecībā uz PSO īpašumtiesībām uz uzkrātuvēm, to pārvaldību un ekspluatāciju. Kā aprakstīts 4. apsvērumā, Spānija atsauca lūgumu piešķirt atkāpi no direktīvas 54. panta attiecībā uz Baleāru salām.

5. **ATTIECĪBĀ UZ BALEĀRU SALĀM LŪGTĀS ATKĀPES NOVĒRTĒJUMS**

5.1. **Maza savienota sistēma**

(32) Saskaņā ar Regulas (ES) 2019/943 64. pantu atkāpi no attiecīgajiem noteikumiem, kas ietverti minētās regulas 3. un 6. pantā, 7. panta 1. punktā, 8. panta 1. un 4. punktā, 9.–11. pantā, 14.–17. pantā, 19.–27. pantā, 35.–47. pantā un 51. pantā, var piešķirt divos gadījumos:

a) attiecībā uz mazām izolētām sistēmām un mazām savienotām sistēmām, ja dalībvalsts(-is) var pierādīt, ka pastāv būtiskas problēmas šo sistēmu darbībā. Šādā gadījumā atkāpei piemēro nosacījumus, kuru mērķis ir palielināt konkurenci un integrāciju elektroenerģijas iekšējā tirgū;

b) attiecībā uz tālākajiem reģioniem LESD 349. panta nozīmē, ja acīmredzamu fizisku iemeslu dēļ tiem nevar izveidot starpsavienojumu ar Savienības enerģijas tirgu.

(33) Saskaņā ar Direktīvas (ES) 2019/944 66. panta 1. punkta pirmo daļu atkāpi no attiecīgajiem 7. un 8. panta un IV, V un VI nodaļas noteikumiem var piešķirt attiecībā uz mazām izolētām sistēmām un mazām savienotām sistēmām, ja dalībvalsts(-is) var pierādīt, ka pastāv būtiskas problēmas šo sistēmu darbībā. Direktīvas (ES) 2019/944 66. panta 2. punkta otrajā daļā ir noteikts, ka attiecībā uz tiem tālākajiem reģioniem LESD 349. panta nozīmē, kuriem nevar izveidot starpsavienojumu ar Savienības elektroenerģijas tirgiem, atkāpei piemēro nosacījumus, kuru mērķis ir nodrošināt, ka atkāpe nekavē pāreju uz atjaunīgo enerģiju.

(34) Gan saskaņā ar Regulu (ES) 2019/943, gan Direktīvu (ES) 2019/944 attiecībā uz mazām savienotām sistēmām atkāpei ir jābūt ierobežotai laikā, un tai jāpiemēro nosacījumi, kas vērsti uz konkurences palielināšanu un integrāciju iekšējā elektroenerģijas tirgū. Turklāt atkāpes mērķis ir nodrošināt, ka tā nekavē pāreju uz atjaunīgiem energoresursiem, lielāku elastību, enerģijas uzkrāšanu, elektromobilitāti un pieprasījumreakciju vai netraucē šādai pārejai.

(35) Direktīvas (ES) 2019/944 2. panta 43. punktā maza savienota sistēma ir definēta kā "jebkura sistēma, kuras patēriņš 1996. gadā bija mazāks par 3 000 GWh un kurā vairāk nekā 5 % gada patēriņa iegūst no starpsavienojuma ar citām sistēmām".

(36) Savā iesniegumā Spānija paskaidro, ka Baleāru salas (Maljorka, Menorka, Ibiza un Formentera) atbilst vienotai savstarpēji savienotai sistēmai, kuras patēriņš 1996. gadā bija mazāks par 3 000 GWh (6. apsvērums). Aptuveni 25 % no elektroenerģijas pieprasījuma Baleāru salās nodrošina starpsavienojums ar Spānijas kontinentālo daļu.

(37) Pamatojoties uz Spānijas sniegto informāciju, un saskaņā ar Komisijas lēmumu lietā SA.42270 "Spānijas elektroenerģijas ražošana Spānijas teritorijās, kas nav pussalas teritorijas" Baleāru salas ir uzskatāmas par mazu izolētu sistēmu Direktīvas (ES) 2019/944 2. panta 43. punkta nozīmē.

5.2. **Būtiskas problēmas sistēmas darbībai**

5.2.1. *Jēdziena "būtiskas problēmas sistēmas darbībai" nozīme*

(38) Likumdevējs nav definējis terminu "būtiskas problēmas", kas minēts Regulas (ES) 2019/943 64. panta 1. punkta a) apakšpunktā un Direktīvas (ES) 2019/944 66. panta 1. punktā. Atvērtais formulējums ļauj Komisijai ņemt vērā visas iespējamās problēmas, kas saistītas ar mazo sistēmu īpašo situāciju, ja tās ir būtiskas, nevis tikai nenozīmīgas. Šādas problēmas var ievērojami atšķirties atkarībā no attiecīgās sistēmas ģeogrāfiskajām īpatnībām, ražošanas un patēriņa, kā arī tehnikas attīstības līmeņa (piemēram, elektroenerģijas uzkrāšana un neliela ražošana).

(39) Problēmas, kas tika risinātas iepriekšējos Komisijas lēmumos, bija saistītas ar sociālās saskaņotības un/vai vienlīdzīgu konkurences apstākļu saglabāšanu starp kontinentālo daļu un salām situācijā, kad sistēmas drošībai salā bija nepieciešami papildu pasākumi vai salā bija paredzētas ievērojami lielākas izmaksas nekā kontinentālajā daļā. Tādējādi terminu "darbība" nevajadzētu saprast šauri, piemēram, paredzot nosacījumu, ka bez atkāpes piešķiršanas droša sistēmas darbība nebūtu iespējama. Tā vietā vienmēr ir ticis uzskatīts, ka "problēmas" ietver arī sociāli-ekonomiskās problēmas attiecīgās sistēmas lietotājiem ([12]).

(40) Turklāt šīm būtiskajām problēmām ir jābūt saistītām ar mazu izolētu sistēmu vai mazu savienotu sistēmu darbību. Tāpēc var būt grūti iedomāties pamatojumu, kas būtu balstīts tikai uz ietekmi, kas rodas ārpus sistēmas, piemēram, ietekmi uz valsts subsīdiju shēmām. Tas neizslēdz iespēju, ka nozīmīga var būt tāda "netiešā" ietekme, piemēram, ietekme uz drošu sistēmas darbību.

5.2.2. *Būtiskas problēmas, ko Spānija norādījusi lūgumā*

(41) Spānija uzsver vairākus izaicinājumus un problēmas elektroenerģijas tirgu un sistēmu darbībā *NPT*, tai skaitā Baleāru salās:

— *NPT* mazais tirgus apjoms, kas neļauj tām gūt labumu no apjomradītiem ietaupījumiem kontinentālās daļas elektroenerģijas sistēmā,

— augstākas izmaksas, kas saistītas ar kurināmā struktūru, kā rezultātā pieaug elektroenerģijas izmaksas, jo lielāko daļu *NPT* saražotās enerģijas ražo, izmantojot gāzi, ogles vai dīzeļdegvielu,

— augstās investīciju un pamatdarbības izmaksas, kas saistītas ar elektrostacijām un kas izriet no ģeogrāfiskās izolētības, ko rada savienojuma ar kontinentālo daļu zemais līmenis un tas, ka sistēmas ir nelielas,

— lielāka nepieciešamība pēc uzstādītās rezerves jaudas ģeogrāfiskās izolētības dēļ, ko nosaka sistēmu savienojuma zemais līmenis. Konkrētāk, Spānija paskaidro, ka, lai nodrošinātu atbilstību piegādes drošības standartiem, *NPT* ir vajadzīgs augstāks rotējošās rezerves jaudas līmenis. Šāds piegādes standarts ir par 40–70 % augstāks par uzstādīto jaudu salīdzinājumā ar 10 % rādītāju kontinentālajā daļā. Rezultātā elektrostacijas ir dīkstāvē ievērojamu laiku, kas mazina interesi par investīcijām jaunā jaudā,

— vides ierobežojumi jaunas ražošanas jaudas lokalizācijai, izmantojot gan tradicionālās, gan arī atjaunīgās enerģijas ražošanas iekārtas,

([12]) Sk., piemēram, Komisijas 2014. gada 14. augusta Lēmumu, ar ko Grieķijas Republikai piešķir atkāpi no vairākiem Direktīvas 2009/72/EK noteikumiem, kuri attiecas uz augstākām elektroenerģijas ražošanas izmaksām salās, un ar tiesību aktiem paredzot tās pašas cenas kā kontinentālajā daļā.

— pieprasījuma izteikta sezonalitāte, kas ir cieši saistīta ar tūrisma nozari Baleāru salās,

— izmaksas un nepieciešamās investīcijas, lai izbūvētu jaunus starpsavienojumus ar kontinentālo daļu to ģeogrāfiskās atrašanās vietas dēļ.

(42) Saskaņā ar Spānijas sniegto informāciju šie izaicinājumi un problēmas nosaka divas galvenās iezīmes, kas raksturo *NPT*, un tās ir: augstākas elektroenerģijas izmaksas un konkurences trūkums elektroenerģijas ražošanā.

(43) Attiecībā uz elektroenerģijas ražošanas augstajām izmaksām *NPT* Spānija skaidro, ka iepriekš minēto izaicinājumu un problēmu dēļ dispečējamās ražošanas izmaksas bieži vien dublējas ar dispečējamajām ražošanas izmaksām Spānijas kontinentālajā daļā. Spānija apgalvo, ka *NPT*, tai skaitā Baleāru salas, ir jāizslēdz no kontinentālā tirgus sistēmas, lai to patērētāji maksātu cenas, kas ir līdzīgas cenām kontinentālajā daļā. Spānija arī norāda, ka pirms *NPT* integrācijas kontinentālās daļas elektroenerģijas tirgū būtu jāveic novērtējums, lai nodrošinātu, ka augstās ražošanas izmaksas šajās teritorijās neizkropļo elektroenerģijas robežcenas kontinentālajā elektroenerģijas tirgū.

(44) Attiecībā uz konkurences trūkumu elektroenerģijas ražošanā Spānija skaidro, ka, ņemot vērā *NPT* vēsturisko attīstību un enerģētikas nozares pievilcības trūkumu šajos reģionos, visas energoapgādes funkcijas tradicionāli ir veikusi viena uzņēmumu grupa. Attiecībā uz Baleāru salām Spānija norāda, ka *Endesa S.A.* joprojām pieder gandrīz 100 % fosilā kurināmā enerģijas ražošanas iekārtu, kas ir galvenais enerģijas ražošanas avots attiecīgajās teritorijās. Tādējādi saskaņā ar Spānijas sniegto informāciju, neraugoties uz īstenotajiem centieniem veicināt konkurenci, kas ir nodrošinājuši alternatīvas atjaunīgās enerģijas ražotāju ienākšanu šajā teritorijā, joprojām tiek uzskatīts, ka Baleāru salās nav efektīvas konkurences ražošanas līmenī.

(45) Spānija uzsver, ka, ņemot vērā augstākas elektroenerģijas ražošanas izmaksas un efektīvas konkurences trūkumu, *NPT*, tai skaitā Baleāru salu, integrācija kontinentālajā (un Eiropas) elektroenerģijas tirgū radītu tirgus izkropļojumus un ka situācija saglabāsies šāda, kamēr starpsavienojumi ar kontinentālo Spāniju nebūs pietiekami, lai pilnībā nodrošinātu vietējo pieprasījumu.

(46) Turklāt Spānija norāda uz izaicinājumiem, kas saistīti ar atjaunīgās enerģijas izmantošanu *NPT*, tai skaitā Baleāru salās. Spānija skaidro, ka lielākā daļa salas variablas atjaunīgās enerģijas elektrostaciju ražo vienādos meteoroloģiskajos apstākļos, un šis fenomens ir zināms ar nosaukumu "korelācija". Tādējādi, jo vairāk atjaunīgās enerģijas ražošanas iekārtas tiek izmantotas salas sistēmās, jo sarežģītāk ir nodrošināt atbilstību piegādes drošības standartiem. Spānijas ieskatā šī situācija var ierobežot *NPT* izmantotās variablas atjaunīgās enerģijas daudzumu.

5.2.3. *Novērtējums*

(47) Komisija atzīst Spānijas argumentus, ka, ņemot vērā izaicinājumus, kas saistīti ar mazu savienotu sistēmu darbību, ļoti zemo konkurences līmeni *NPT* ražošanas segmentā un zemo savienojuma ar Spānijas kontinentālo tirgu līmeni, nosacījumi pilnībā liberalizēta elektroenerģijas vairumtirdzniecības tirgus izveidei Baleāru salās vēl nepastāv.

(48) Tādējādi ir pamatoti pieņemt, ka Baleāru salās nav iespējams izvērst funkcionējošu vairumtirdzniecības tirgu bez valsts iejaukšanās un ka līdz ar to Baleāru salās patlaban nevar īstenot vairākus noteikumus par nākotnes, nākamās dienas, tekošās dienas un balansēšanas tirgiem.

(49) Komisija var secināt, ka Regulas (ES) 2019/943 un Direktīvas (ES) 2019/944 pilnīga piemērošana teritorijās, uz kurām attiecas šis lūgums piešķirt atkāpi, būtiski apgrūtinātu sistēmu darbību Baleāru salās.

(50) Tomēr Komisija norāda, ka situācija Baleāru salās mainīsies, kad būs izbūvēts lielāks skaits starpsavienojumu ar Spānijas kontinentālo daļu un kad tie sāks darboties.

5.3. **Atkāpes darbības joma**

5.3.1. *Direktīvas (ES) 2019/944 40. panta 4.–7. punkts*

(51) Saskaņā ar Spānijas sniegto informāciju efektīvas konkurences trūkums ražošanas segmentā kavē neizkropļotu elektroenerģijas tirgu izveidi *NPT*. Jo īpaši tas neļauj pārvades sistēmas operatoram Baleāru salās izveidot un izmantot balansēšanas tirgu, arī iepirkt tirgū balstītus ar frekvences kontroli nesaistītus palīgpakalpojumus.

(52) Komisija uzskata, ka 10.–13. apsvērumā minētie iemesli patlaban liedz Baleāru salās izveidot balansēšanas tirgu un ar frekvences kontroli nesaistītu palīgpakalpojumu tirgū balstītu iepirkumu. Tāpēc Komisija uzskata, ka atkāpes no Direktīvas (ES) 2019/944 40. panta 4.–7. punktā noteiktajiem pienākumiem saskaņā ar direktīvas 66. pantu ir pamatotas.

5.3.2. *Regulas (ES) 2019/943 II nodaļa: vispārīgi elektroenerģijas tirgus noteikumi – 3. un 6. pants, 7. panta 1. punkts, 8. panta 1. un 4. punkts, 9., 10. un 11. pants*

5.3.2.1. Lūgums

(53) Saskaņā ar Spānijas sniegto informāciju efektīvas konkurences trūkums ražotāju starpā kavē neregulētu elektroenerģijas tirgu izveidi. Dispečēšanas lēmumi *NPT*, tai skaitā Baleāru salās, ir balstīti uz tehniskiem un ekonomiskiem kritērijiem, kuriem ne vienmēr ir iespējams piemērot tirgus noteikumus. Turklāt Spānija paskaidro, ka cenu veidošana *NPT* nav balstīta uz šajās teritorijās esošo piedāvājumu un pieprasījumu, bet gan uz Spānijas kontinentālajā daļā esošo piedāvājumu un pieprasījumu, lai novērstu to, ka *NPT* patērētāji sedz papildu izmaksas par elektroenerģijas ražošanu šajās teritorijās.

(54) Tāpēc Spānija lūdz piešķirt atkāpi no šādiem Regulas (ES) 2019/943 3. panta pirmās daļas noteikumiem:

— daļas a), b), o) un p) punkts, jo saskaņā ar Spānijas sniegto informāciju cenas attiecīgajos tirgos nevar brīvi veidot, balstoties uz piedāvājumu un pieprasījumu, un šajās teritorijās nedarbojas nākotnes tirgi. Spānija arī norāda, ka ierobežotā starpsavienojumu jauda starp Baleāru salām un kontinentālo daļu nemaina šo situāciju,

— daļas c) punkts, jo Spānija uzskata, ka tirgus noteikumi, kas veicina elastīgākas elektroenerģijas ražošanas un pieprasījuma attīstību, varētu nebūt piemērojami attiecīgajās teritorijās,

— daļas e) un k) punkts, jo saskaņā ar Spānijas sniegto informāciju ražotāji nav atbildīgi par saražotās elektroenerģijas pārdošanu (tā vietā sistēmas operatoram ir jāizlemj, kuras elektrostacijas būtu jādispečē) un viņi nevar iesniegt apkopotus piedāvājumus,

— daļas j) punkts, jo Spānija uzskata, ka uzkrāšanas stratēģija šajās teritorijās varētu paredzēt, ka enerģijas uzkrāšana ir izvirzīta par prioritāti un netiek uzskatīta par līdzvērtīgu citām ražošanas iekārtām,

— daļas n) punkts, attiecībā uz kuru Spānija norāda, ka principā elektroenerģijas ražošanas uzsākšana un izbeigšana varētu būt balstīta uz uzņēmumu novērtējumu par to darbības ekonomisko un finansiālo dzīvotspēju, bet praktiski ražošanas uzņēmumiem nav iespējams piedalīties sistēmā, nesaņemot regulētu maksājumu režīmu, ar kuru var segt ražošanas izmaksas.

(55) Attiecībā uz 6. pantu, 7. panta 1. punktu, 8. panta 1. un 4. punktu, 9., 10. un 11. pantu Spānija uzsver, ka, lai gan *NPT* elektroenerģijas sistēmu pārvalda dispečēšanas sistēma, kas darbojas līdzīgi kā Savienības elektroenerģijas tirgi, piemēram, ar ikdienas un tekošās dienas dispečēšanu, tā ir regulēta sistēma. Iepirkuma cenas pamatā ir kontinentālās daļas cena, nevis atzītās izmaksas, kas ražotājiem radušās, veicot elektroenerģijas ražošanas darbības, tai skaitā balansēšanas pakalpojumus. Pamatojoties uz minēto, Spānija lūdz piešķirt atkāpi no Regulas (ES) 2019/943 6. panta, 7. panta 1. punkta, 8. panta 1. un 4. punkta un 9., 10. un 11. panta, jo *NPT*, tai skaitā Baleāru salās, nepastāv balansēšanas tirgus un to ierobežotā savienojuma ar kontinentālo Spāniju dēļ nav arī iespējams integrēties Savienības nākamās dienas un tekošās dienas tirgos.

(56) Attiecībā uz Regulas (ES) 2019/943 7. panta 1. punktu un 8. panta 1. un 4. punktu Spānija norāda, ka *NPT* izolētības dēļ dispečēšana tiek veikta neatkarīgi no kontinentālās daļas un Savienības tirgiem, izņemot enerģijas iepirkuma atsauces cenu, kuras pamatā ir kontinentālās daļas cena, un dispečēšana ir balstīta uz stundas grafikiem.

(57) Tāpat arī saskaņā ar iepriekš minēto Spānija uzskata, ka Regulas (ES) 2019/943 9.–11. pantā minētā nākotnes tirgu integrācija, tehniskie solīšanas limiti un zudušās slodzes vērtība neattiecas uz dispečēšanu *NPT*.

5.3.2.2. Novērtējums

(58) Attiecībā uz lūgumu piešķirt atkāpi no Regulas (ES) 2019/943 3. panta pirmās daļas Komisija uzskata, ka:

— ņemot vērā 10.–13. apsvērumā izklāstītos iemeslus, elektroenerģijas cenas Baleāru salās patlaban netiek veidotas, ievērojot uz tirgu balstītu pieeju, bet izmantojot īpašu regulētu mehānismu, ar kuru sistēmas operators veic ražošanas dispečēšanu katrai *NPT*, tāpēc atkāpe no Regulas (ES) 2019/943 3. panta pirmās daļas a), b), e) un k) punkta ir pamatota,

— ņemot vērā 10.–13. apsvērumā izklāstītos iemeslus, Baleāru salās nav nākotnes tirgus un sistēmas operatora dispečēšana ietver iknedēļas, ikdienas, tekošās dienas prognozes, kā arī novirzes reāllaikā, tāpēc arī atkāpe no Regulas (ES) 2019/943 3. panta pirmās daļas o) un p) punkta ir pamatota,

— atzīstot, ka pašreizējā regulētā sistēma un Baleāru salu īpašās iezīmes varētu apgrūtināt elastīgākas ražošanas, mazoglekļa elektroenerģijas ražošanas un elastīgāka pieprasījuma attīstību, joprojām ir jāpiemēro tirgus noteikumi, lai pēc iespējas stimulētu to attīstību. Tāpēc Komisija uzskata, ka atkāpe no Regulas (ES) 2019/943 3. panta pirmās daļas c) punkta nav pamatota,

— Regulas (ES) 2019/943 3. panta pirmās daļas j) punkts neliedz izvirzīt par prioritāriem enerģijas uzkrāšanas projektus Baleāru salās, ja, piemēram, šie projekti tiek uzskatīti par labāko variantu, lai nodrošinātu piegādes drošību Baleāru salās. Tāpēc Komisija uzskata, ka atkāpe no Regulas (ES) 2019/943 3. panta pirmās daļas j) punkta nav pamatota,

— saistībā ar Regulas (ES) 2019/943 3. panta pirmās daļas n) punktu – uzņēmuma ienākšanai elektroenerģijas ražošanas tirgū vai aiziešanai no tā vajadzētu būt atkarīgai no minētā uzņēmuma ekonomiskās un finansiālās dzīvotspējas novērtējuma, ņemot vērā iespēju saņemt 16. un 17. apsvērumā minēto regulēto atlīdzību. Tāpēc atkāpe no Regulas (ES) 2019/943 3. panta pirmās daļas n) punkta attiecībā uz Baleāru salām nav pamatota.

(59) Attiecībā uz pieprasīto atkāpi no Regulas (ES) 2019/943 6. panta, 7. panta 1. punkta un 8. panta 1. un 4. punkta, 9., 10. un 11. panta – minētie noteikumi attiecas uz prasībām nākotnes, nākamās dienas, tekošās dienas un balansēšanas tirgiem. Pamatojoties uz Spānijas iesniegto informāciju, šķiet, ka Baleāru salās, ņemot vērā elektroenerģijas sistēmu īpatnības šajā teritorijā, šos tirgus nevar efektīvi izveidot (10.–13. apsvērums). Tāpēc Komisija uzskata, ka atkāpe no šiem noteikumiem ir pamatota.

5.3.3. *Regulas (ES) 2019/943 III nodaļa: piekļuve tīklam un pārslodzes vadība – 14.–17. pants un 19. pants*

5.3.3.1. Lūgums

(60) Spānija paskaidro, ka 14.–16. pantā un 19. pantā noteiktās prasības nevar piemērot *NPT*, jo PSO veic ražošanas dispečēšanu katrai elektroenerģijas sistēmai šajās teritorijās un šīs sistēmas nav atsevišķas savstarpēji savienotas tirdzniecības zonas. Šajā dispečēšanā ņem vērā enerģiju, kas pārvadīta, izmantojot savienojumus starp kontinentālo Spāniju un Baleāru salām. Ja šajos savienojumos rodas pārslodze, PSO reorganizē pieejamās ražošanas jaudas dispečēšanu, ņemot vērā galvenokārt tehniskos kritērijus, lai nodrošinātu piegādi. Spānija arī paskaidro, ka, tā kā *NPT* neveido atsevišķas tirdzniecības zonas, nav saistīta starpzonu jaudas tirgus un tāpēc netiek radīti pārslodzes ieņēmumi.

5.3.3.2. Novērtējums

(61) Ar atkāpēm no Regulas (ES) 2019/943 7. panta 1. punkta un 8. panta 1. punkta tiks nodrošināts, ka Baleāru salu elektroenerģijas sistēmas netiek iekļautas integrētajos nākamās dienas un tekošās dienas tirgos. Tādējādi daži noteikumi, kas attiecas uz šo tirgu darbību, noteikti neattieksies uz Baleāru salām.

(62) Regulas (ES) 2019/943 14.–17. pants un 19. pants attiecas uz tirdzniecības zonām un jaudas un pārslodžu vadību starp tirdzniecības zonām. Šai sakarā Komisija norāda, ka, lai gan patlaban Baleāru salas kopā ar Spānijas kontinentālo daļu un citām *NPT* veido vienotu tirdzniecības zonu, nākotnē, piemērojot 14. un 15. pantu, situācija varētu mainīties. Savukārt 16. panta 3.–13. punkta un 17. un 19. panta noteikumi *de facto* neattiecas Baleāru salām, jo šī teritorija nav atsevišķa tirdzniecības zona. Tādējādi atkāpe no Regulas (ES) 2019/943 14. un 15. pantā, 16. panta 3.–13. punktā, 17. un 19. pantā noteiktajām prasībām nav pamatota.

(63) Regulas (ES) 2019/943 16. panta 1. un 2. punkts, kurā norādīti pārslodzes vadības vispārīgie principi, attiecas uz Baleāru salām, jo šie principi sniedz tirgus dalībniekiem garantijas, ka PSO pārslodzes problēmas risina ar nediskriminējošiem, tirgus risinājumiem un darījumu samazināšanas procedūras lieto tikai ārkārtas situācijās. Tāpēc Komisija uzskata, ka atkāpe no Regulas (ES) 2019/943 16. panta 1. un 2. punkta nav pamatota.

5.3.4. *Regulas (ES) 2019/943 IV nodaļa: resursu pietiekamība – 20. panta 3.–8. punkts, 21. panta 7. un 8. punkts, 22. panta 1. punkta f) un h) apakšpunkts, 22. panta 2., 3. un 5. punkts un 25. panta 2.–4. punkts*

5.3.4.1. Lūgums

(64) Spānija paskaidro, ka *NPT* ģeogrāfiskās izolētības dēļ, ko rada savienojuma ar kontinentālo daļu zemais līmenis vai tā trūkums, sistēmas operatora veiktie resursu pietiekamības novērtējumi par katru *NPT* ir neatkarīgi, un tie nav integrēti ne Eiropas resursu pietiekamības novērtējumā, ne Spānijas kontinentālās daļas resursu pietiekamības novērtējumā. Tāpēc Spānija uzskata, ka daži IV nodaļas noteikumi nav piemērojami *NPT*. Tomēr Spānija uzsver, ka pašreizējo valsts noteikumu mērķis ir, cik vien iespējams, nodrošināt vienlīdzīgu attieksmi pret *NPT* un kontinentālās daļas tirgu, piemēram, attiecībā uz piegādes drošības līmeņiem vai resursu pietiekamības novērtējumu veikšanas metodiku.

(65) Spānija apgalvo, ka *NPT* atbilstību nodrošina īpašais jaunas jaudas piešķiršanas mehānisms, kas noteikts Karaļa dekrētā Nr. 738/2015, kā aprakstīts 22.–24. apsvērumā. Spānija uzskata, ka šis mehānisms būtu jāsaglabā, ņemot vērā *NPT* unikalitāti, un tāpēc lūdz piešķirt atkāpi no 20. panta 3.–8. punkta, 21. panta 7. un 8. punkta, 22. panta 1. punkta f) un h) apakšpunkta, 22. panta 2., 3. un 5. punkta un 25. panta 2.–4. punkta.

(66) Spānija apgalvo, ka *NPT* resursu pietiekamības novērtējumi atbilst Regulas (ES) 2019/943 20. panta 1. un 2. punktā iekļautajiem principiem. Spānija arī paskaidro, ka gadījumos, kad tiek konstatētas bažas par resursu pietiekamību, tās novērš, izsludinot iepirkuma konkursa procedūru (kā noteikts Karaļa dekrētā Nr. 738/2015), kā arī novērtējot atjaunīgo energoresursu jaudas izsoles. Tās ir procedūras, kurām saskaņā ar Spānijas sniegto informāciju nevar piemērot Regulas (ES) 2019/943 20. panta 3.–8. punkta prasības.

(67) Spānija paskaidro, ka Regulas (ES) 2019/943 21. panta 7. un 8. punktā ietvertie noteikumi nav saderīgi ar Karaļa dekrētā Nr. 738/2015 noteikto mehānismu. Tomēr tajā ir noteikts, ka visiem turpmākajiem jaunajiem jaudas mehānismiem tiks piemērotas regulas 21. panta 7. un 8. punkta prasības.

(68) Spānija norāda, ka Karaļa dekrētā Nr. 738/2015 noteiktais mehānisms nav saderīgs arī ar šādiem Regulas (ES) 2019/943 noteikumiem:

— 22. panta 1. punkta f) apakšpunkts, kurā noteikts, ka atlīdzība jānosaka uz konkurenci balstītā procesā, jo, kā norādījusi Spānija, esošajā mehānismā atlīdzība nav noteikta uz konkurenci balstītā procesā, bet gan uz līmeņatzīmes iekārtu, lai veicinātu efektivitāti,

— 22. panta 1. punkta h) apakšpunkts, kurā noteikts, ka jānodrošina, lai jaudas mehānismos var piedalīties visi resursi, kas spēj nodrošināt vajadzīgo tehnisko veiktspēju, jo, kā norādījusi Spānija, šo mehānismu piemēro tikai dispečējamām iekārtām,

— 22. panta 2. punkts, kurā noteikts to izstrādes prasību saraksts, kurām jāatbilst stratēģiskajām rezervēm, jo, kā norādījusi Spānija, tajā ir atsauce uz balansēšanas tirgiem, kas nepastāv *NPT*,

— 22. panta 3. punkts, kurā noteiktas papildu prasības jaudas mehānismiem, kas nav stratēģiskās rezerves, jo, kā norādījusi Spānija, esošais mehānisms neatbilst minētajām prasībām: atmaksa nelīdzinās nullei, ja ir sagaidāms, ka piegādātās jaudas līmenis būs pietiekams, atmaksa nav saistīta tikai ar jaudu un jaudas saistības nav nododamas tālāk,

— 22. panta 4. punkts, kurā iekļautas prasības par CO_2 emisijas robežvērtībām attiecībā uz jaudas mehānismiem, jo, kā norādījusi Spānija, pašreizējais mehānisms neietver nekādas šāda veida prasības, bet tas ļauj noteikt tehniskus ierobežojumus,

— 22. panta 5. punkts, kas nosaka, ka jāpielāgo jaudas mehānismi, kurus piemēro no 2019. gada 4. jūlija.

(69) Spānija paskaidro, ka uzticamības standarti teritorijām, kas nav pussalas teritorijas, nav saskaņoti ar Regulas (ES) 2019/943 25. panta 3. punkta prasībām, jo tajos nav ņemtas vērā jauna tirgus dalībnieka izmaksas. Spānija piebilst, ka pat tad, ja standarti būtu vienādi, tie varētu mainīties uz stingrākām vērtībām atšķirīgā tempā, un, pamatojoties uz minēto, tā pieprasa atkāpi no Regulas (ES) 2019/943 25. panta 2.–4. punkta.

5.3.4.2. Novērtējums

(70) Regulas (ES) 2019/943 20. pants attiecas uz resursu pietiekamību elektroenerģijas iekšējā tirgū un nosaka dalībvalstu pienākumus attiecībā uz to, kā uzraudzīt resursu pietiekamību un kā rīkoties, ja ir konstatētas bažas par resursu pietiekamību, proti, izstrādāt īstenošanas plānu regulatīvo izkropļojumu likvidēšanai, nodrošināt tirgū balstītu iepirkumu attiecībā uz balansēšanu vai cita starpā likvidēt regulētas cenas. Komisija norāda, ka valsts atbalsta procesa ietvaros Spānija jau ir izstrādājusi un iesniegusi Komisijai īstenošanas plānu saskaņā ar Regulas (ES) 2019/943 20. panta 3. un 4. punktu. Saskaņā ar Regulas (ES) 2019/943 20. panta 5. punktu Komisija 2024. gada 13. martā sniedza atzinumu par Spānijas īstenošanas plānu. Tāpēc Komisija uzskata, ka atkāpe no Regulas (ES) 2019/943 20. panta 3. un 8. punkta nav pamatota.

(71) Regulas (ES) 2019/943 21. panta 7. punkts tika atcelts ar Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) 2024/1747 ([13]). Tāpēc tas uz *NPT* vairs neattiecas. Attiecībā uz lūgumu piešķirt atkāpi no Regulas (ES) 2019/943 21. panta 8. punkta ([14]) Komisija norāda, ka, lai gan šajā noteikumā vairs nav precizēts, ka jaudas mehānismiem jābūt pagaidu mehānismiem, tajā ir noteikts, ka jaudas mehānismus Komisija apstiprina uz laiku, kas nepārsniedz 10 gadus. Turklāt nav iespējams paredzēt Baleāru salu elektroenerģijas sistēmas attīstību laika gaitā. Attiecīgi Karaļa dekrētā Nr. 738/2015 noteiktā regulētā atlīdzības mehānisma darbības ilgums būtu jāierobežo līdz 2025. gada 31. decembrim, kā apstiprināts Baleāru salu gadījumā lēmumā par valsts atbalstu lietā SA.42270.

(72) Regulas (ES) 2019/943 22. pantā ir noteikti jaudas mehānismiem piemērojamie izstrādes principi. Komisija uzskata, ka atkāpes no Regulas (ES) 2019/943 22. panta 1. punkta f) un h) apakšpunkta piemērošana pēc lēmumā par valsts atbalstu, kurš pieņemts lietā SA.42270, noteiktā regulētā atlīdzības mehānisma darbības termiņa beigām kavētu pāreju uz atjaunīgo enerģiju, palielinātu elastību, enerģijas uzkrāšanu, elektromobilitāti un pieprasījumreakciju, jo šo noteikumu mērķis ir ļaut visām tehnoloģijām piedalīties uz konkurences pamata. Tāpēc Komisija uzskata, ka atkāpe no 22. panta 1. punkta f) un h) apakšpunktu nav pamatota. Tam nevajadzētu skart saistības un līgumus, kas noslēgti attiecībā uz Baleāru salām saskaņā ar Karaļa dekrētā Nr. 738/2015 noteikto atlīdzības mehānismu, kurš apstiprināts lēmumā par valsts atbalstu, kas pieņemts lietā SA.42270.

([13]) Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2024/1747 (2024. gada 13. jūnijs), ar ko groza Regulas (ES) 2019/942 un (ES) 2019/943 attiecībā uz Savienības elektroenerģijas tirgus modeļa uzlabošanu (OV L, 2024/1747, 26.6.2024., ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1747/oj).

([14]) Ar grozījumiem, kas izdarīti ar Regulu (ES) 2024/1747.

(73) Pamatojoties uz Spānijas sniegto informāciju (68. apsvērums), Komisija uzskata, ka atkāpe no Regulas (ES) 2019/943 22. panta 2. punkta prasībām ir pamatota, jo īpašās izstrādes prasības stratēģiskajām rezervēm ir cieši saistītas ar labi funkcionējoša balansēšanas tirgus izveidi. Savukārt atkāpe no Regulas (ES) 2019/943 22. panta 3. punkta nav pamatota, jo ir paredzēts, ka īpašās izstrādes prasības jaudas mehānismiem jāpiemēro neatkarīgi no tā, vai balansēšanas tirgus ir pietiekami attīstīts.

(74) Attiecībā uz lūgumu piešķirt atkāpi no Regulas (ES) 2019/943 22. panta 5. punkta Komisija uzskata, ka atkāpe nav pamatota, jo minētās regulas 22. panta 5. punkts nav piemērojams jaudas mehānismiem, kas apstiprināti pēc 2019. gada 4. jūlija.

(75) Attiecībā uz Regulas (ES) 2019/943 22. panta 4. punktu, kurā attiecībā uz jaudas mehānismiem ir noteiktas CO_2 emisiju robežvērtību prasības, Komisija uzskata, ka CO_2 emisiju robežvērtību prasības nav piemērojamas pašreizējam regulētajam atlīdzības mehānismam, kas apstiprināts saskaņā ar lēmumu par valsts atbalstu, kurš pieņemts lietā SA.42270, ņemot vērā to, ka Baleāru salu elektroenerģijas sistēma ir maza, ierobežojumus, kas saistīti ar nepieciešamo vides atļauju saņemšanu jaunai ražošanas jaudai, un lielāku nepieciešamību nodrošināt dispečējamu ražošanu, lai nodrošinātu atjaunīgo energoresursu integrāciju Baleāru salu elektroenerģijas sistēmās un garantētu piegādes drošību. Komisija uzskata, ka atkāpes no Regulas (ES) 2019/943 22. panta 4. punkta piemērošana pēc lēmumā par valsts atbalstu, kurš pieņemts lietā SA.42270, noteiktā regulētā atlīdzības mehānisma darbības termiņa beigām kavētu pāreju uz atjaunīgo enerģiju, palielinātu elastību, enerģijas uzkrāšanu, elektromobilitāti un pieprasījumreakciju, jo šo noteikumu mērķis ir ļaut visām tehnoloģijām piedalīties uz konkurences pamata. Tāpēc Komisija uzskata, ka atkāpe no Regulas (ES) 2019/943 22. panta 4. punkta nav pamatota. Tam nevajadzētu skart saistības un līgumus, kas noslēgti attiecībā uz Baleāru salām saskaņā ar Karaļa dekrētā Nr. 738/2015 noteikto atlīdzības mehānismu, kurš apstiprināts lēmumā par valsts atbalstu, kas pieņemts lietā SA.42270.

(76) Komisija uzskata, ka, pamatojoties uz Spānijas sniegtajiem skaidrojumiem (sk. 69. apsvērumu), atkāpe no Regulas (ES) 2019/943 25. panta 2.–4. punkta attiecībā uz elektroenerģijas sistēmu darbību Baleāru salās nav pamatota. Tam nevajadzētu skart saistības un līgumus, kas noslēgti attiecībā uz Baleāru salām saskaņā ar Karaļa dekrētā Nr. 738/2015 noteikto atlīdzības mehānismu, kurš apstiprināts lēmumā par valsts atbalstu, kas pieņemts lietā SA.42270.

5.3.5. *Atkāpe no Regulas (ES) 2019/943 14.–17., 19.–27. un 35.–47. panta attiecībā Karaļa dekrētā Nr. 738/2015 noteikto mehānismu*

(77) Lūgumā, kas grozīts ar precizējumu otro kopumu, kuru Spānija nosūtīja 2022. gada 17. janvārī, Spānija norādīja, ka attiecībā uz spēkā esošo mehānismu, kas noteikts Karaļa dekrētā Nr. 738/2015, ir vajadzīga atkāpe no Regulas (ES) 2019/943 14.–17., 19.–27. un 35.–47. panta. Komisija uzskata, ka šāda plaša atkāpe nav nepieciešama, lai nodrošinātu tā piemērošanu. Komisija uzskata, ka tikai iepriekšējās iedaļās minētās atkāpes ir pamatotas.

5.4. **Netiek kavēta pāreja uz atjaunīgo enerģiju, palielinātu elastību, enerģijas uzkrāšanu, elektromobilitāti un pieprasījumreakciju**

(78) Saskaņā ar Regulas (ES) 2019/943 64. panta 1. punkta piekto daļu un Direktīvas (ES) 2019/944 66. panta 2. punktu lēmumam par atkāpi ir jānodrošina, lai atkāpe nekavētu pāreju uz atjaunīgo enerģiju, palielinātu elastību, enerģijas uzkrāšanu, elektromobilitāti un pieprasījumreakciju.

(79) Attiecībā uz pāreju uz atjaunīgo enerģiju un palielinātu elastību (tai skaitā pieprasījumreakciju) un enerģijas uzkrāšanu ir svarīgi norādīt, ka labi funkcionējošiem nākotnes, nākamās dienas, tekošās dienas un balansēšanas tirgiem saskaņā ar Regulā (ES) 2019/943 un Direktīvā (ES) 2019/944 noteiktajām prasībām būtu jāsniedz nepieciešamie dispečēšanas un investīciju signāli, lai palielinātu minēto tehnoloģiju potenciālo attīstību. Piemēram, tādas pieprasījumreakcijas attīstību, ko var aktivizēt brīžos, kad Baleāru salu elektroenerģijas sistēma principā atrodas stresa stāvoklī, varētu vieglāk panākt sistēmā, kurā pieprasījuma cenas atspoguļo ražošanas stundas situāciju Baleāru salās, nevis kontinentālajā daļā. Tas automātiski nekavē pieprasījumreakcijas vai citu elastības veidu attīstību pašreizējā regulatīvajā sistēmā. Tomēr nevar izslēgt, ka lēmumam par atkāpi var būt negatīva ietekme uz šādu iespējamo attīstību.

(80) No otras puses, Regulas (ES) 2019/943 64. pantā nav prasīts, lai lēmumi par atkāpi palielinātu elastības vai enerģijas uzkrāšanas potenciālu. Minētās regulas 64. pantā paredzētās atkāpes mērķis ir tikai nodrošināt, ka tā "nekavē" šādu pāreju. Citiem vārdiem sakot, atkāpe nedrīkst kavēt attīstību, kas bez atkāpes piemērošanas būtu notikusi dabiski. Maz ticams, ka, ja nebūtu atkāpes, katrā Baleāru salu elektroenerģijas sistēmā attīstītos labi funkcionējoši nākotnes, nākamās dienas, tekošās dienas un balansēšanas tirgi. Tas ir tāpēc, ka pastāv problēmas, kas saistītas ar *NPT* darbību, ļoti zemo konkurences līmeni ražošanas segmentā un zemo savienojuma līmeni ar kontinentālo tirgu, kā aprakstīts 2. iedaļā. Tomēr ir jānodrošina, ka, tiklīdz ir izpildīti nosacījumi funkcionējošu vairumtirdzniecības tirgu attīstībai, atkāpes tiek pakāpeniski atceltas. Tāpēc Komisija šajā lēmumā nosaka ierobežotu atkāpes periodu un stingrus nosacījumus atkāpes piemērošanas perioda pagarināšanai, kā noteikts turpmāk 5.5. iedaļā.

(81) Šķiet, ka atkāpei nav būtiskas ietekmes uz elektromobilitāti.

5.5. **Atkāpes piemērošanas periods un nosacījumi, kas vērsti uz konkurences palielināšanu un integrāciju iekšējā elektroenerģijas tirgū**

(82) Regulas (ES) 2019/943 64. pantā un Direktīvas (ES) 2019/944 66. pantā attiecībā uz mazām savienotām sistēmām ir skaidri noteikts, ka atkāpe ir ierobežota laikā un tiek pakļauta nosacījumiem, kas vērsti uz konkurences palielināšanu un integrāciju iekšējā elektroenerģijas tirgū.

(83) Regulā (ES) 2019/943 un Direktīvā (ES) 2019/944 ir paredzēts obligāts ierobežojums vairākiem nolūkiem. Pirmkārt un galvenokārt, minētajos tiesību aktos tiek pieņemts, ka vispārējo tiesisko regulējumu var piemērot attiecībā uz visām situācijām iekšējā tirgū un ka šāda vispārēja piemērošana ir izdevīga sabiedrībai. Lai gan Regulas (ES) 2019/943 64. pantā ir atzīts, ka konkrētās situācijās atkāpes var būt nepieciešamas, šādas atkāpes var palielināt vispārējās sistēmas sarežģītību un var radīt šķēršļus tirgus integrācijai arī kaimiņu reģionos. Turklāt atkāpes pamatojums parasti balstās uz tā laika tehnisko un tiesisko regulējumu un uz konkrētu tīkla topoloģiju. Visas šīs situācijas noteikti kādreiz mainīsies. Visbeidzot, ir svarīgi, lai tirgus dalībnieki spētu pietiekami savlaicīgi paredzēt regulējuma izmaiņas. Tādējādi visām atkāpēm ir jābūt ierobežotām laikā.

(84) Paredzams, ka jaunie kabeļi, kas uzlabos savienojumu starp Baleāru salām un Spānijas kontinentālo daļu, tiks nodoti ekspluatācijā līdz 2030. gada beigām. Tiklīdz kabeļi tiks nodoti ekspluatācijā, šajā teritorijā piemērojamais tiesiskais regulējums būtu jāgroza, šī teritorija būtu jāiekļauj kontinentālajā elektroenerģijas tirgū un lūgtās atkāpes būtu pakāpeniski jāatceļ. Spānija apgalvo, ka pēc kabeļu nodošanas ekspluatācijā būs vajadzīgs papildu laiks, lai šīs teritorijas iekļautu kontinentālā tirgus noteikumu darbības jomā un lai veiktu nepieciešamās regulējuma izmaiņas un testēšanu. Tāpēc Spānija lūdz atkāpes attiecībā uz Baleāru salām vismaz līdz 2030. gadam.

(85) Ņemot vērā Spānijas norādītos iemeslus, Komisija uzskata, ka ir samērīgi piešķirt atkāpes Baleāru salām līdz 12 mēnešiem pēc dienas, kad jaunais kabelis tiks nodots ekspluatācijā.

(86) Lai nodrošinātu lūgto atkāpju savlaicīgu atcelšanu, sešu mēnešu laikā pēc dienas, kad tiks nodoti ekspluatācijā jaunie kabeļi starp Baleāru salām un Spānijas kontinentālo daļu, Spānijai ir jāiesniedz Komisijai skaidrs plāns, kurā sīki izklāstītas visas regulatīvās un sistēmas izmaiņas, kas vajadzīgas, lai Baleāru salas iekļautu kontinentālajā elektroenerģijas tirgū. Plānā ir skaidri jānosaka dažādās veicamās darbības un jāiekļauj laika grafiks, norādot būtiskākos atskaites punktus,

IR PIEŅĒMUSI ŠO LĒMUMU.

1. pants

Spānijas Karalistei attiecībā uz Baleāru salām piešķir atkāpi no Regulas (ES) 2019/943 3. panta pirmās daļas a), b), e), k), o) un p) punkta, 6. panta, 7. panta 1. punkta un 8. panta 1. un 4. punkta, 9., 10., 11. panta un 22. panta 2. punkta, kā arī no Direktīvas (ES) 2019/944 40. panta 4.–7. punkta.

2. pants

Saskaņā ar 1. pantu piešķirto atkāpi piemēro līdz divpadsmit mēnešiem pēc dienas, kad tiks nodots ekspluatācijā jaunais elektroenerģijas kabelis, kas savienos Baleāru salas ar kontinentālo Spāniju.

3. pants

Šis lēmums ir adresēts Spānijas Karalistei.

Briselē, 2025. gada 16. maijā

Komisijas vārdā –
Komisijas loceklis
Dan JØRGENSEN